

ОБОВ'ЯЗКИ РОБОТОДАВЦІВ ЩОДО БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ-КОРИСТУВАЧІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

*Праховнік Н. А., к.т.н., доц. (каф. ОПЩБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Дорошенко А. Ю., студ. (гр. ІО-52, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського),
Бояришин І. І., студ. (гр. ІО-52, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. Розглянуті питання впливу комп'ютерної техніки на здоров'я працівників, які використовують її в процесі своєї роботи. Викладені мінімальні вимоги до роботодавців щодо створення безпечних робочих місць.

Ключові слова: робоче місце, роботодавець, комп'ютерна техніка, здоров'я, безпека, ризики.

Abstract. The impact of computer technology on the health of employees who use it in the course of their work are considered. Minimal requirements for employers with regards to creating safe workplaces are described.

Keywords: workplace, employer, computer technology, health, security, risks.

Вступ. Сучасний етап розвитку людського суспільства характеризується інтенсивним впровадженням комп'ютерної техніки в усі сфери життєдіяльності людини. Завдяки цьому з'являються можливості автоматизації виробництва за рахунок вільного доступу до великих обсягів інформації і значного підвищення швидкості та об'ємів розрахунків. Разом із цим з використанням комп'ютерної техніки суттєво змінюється характер виробничого середовища: виникає ціла низка фізичних і психологічних факторів, які негативно впливають на здоров'я працівників-користувачів цієї техніки.

Аналіз стану питання. Результати досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених свідчать про пряму кореляцію між застосуванням комп'ютерної техніки та різними видами захворювань (погіршення зору, болі в суглобах, головний біль, захворювання шкіри та інші). Фахівці також підкреслюють, що з'явилися нові хвороби, як-от "синдром комп'ютерного зору" і "синдром Інтернету". Відмічені закономірності підтверджуються також спеціалістами ВООЗ.

Дослідження показують, що ступінь негативного впливу комп'ютерної техніки на працівників напряду залежить від тривалості та інтенсивності роботи з нею. Так, наприклад, функціональні порушення нервової системи у інженерів-програмістів при тривалості роботи 6 і більше годин на день виникають у 2 та 2,5 рази частіше, ніж при тривалості роботи 4-6 та 2 годин на день, відповідно.

За іншими даними, такі поведінкові порушення як нервозність, роздратованість, тривога, нерішучість та замкненість часто (40-70%) виникають у тих користувачів, що поєднують тривалу роботу за комп'ютером зі значним розумовим напруженням [1].

У зв'язку з цим питання забезпечення належних умов праці, функціональних змін у динаміці трудових процесів, захворюваності та стану інженерів-програмістів має бути предметом постійної уваги роботодавців при створенні робочих місць.

Мета роботи: запропонувати напрями діяльності роботодавців щодо створення безпечних робочих місць для користувачів комп'ютерної техніки з метою мінімізувати пагубний вплив на їх здоров'я.

Методики, матеріали і результати досліджень. Робочі місця, призначені для роботи з комп'ютерною технікою, повинні відповідати Вимогам щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями (далі - Вимоги), затвердженим наказом Мінсоцполітики від 14.02.2018 №207. Даний документ упроваджує європейські норми, які відображені у Директиві 90/270/ЄЕС від 29 травня 1990 року про мінімальні вимоги безпеки та здоров'я при роботі з екранними пристроями [2]. Цей документ передбачає дотримання його положень усіма підприємствами незалежно від форми власності, організаційно-правової форми і видів діяльності.

Вимогами встановлені мінімальні правила щодо безпеки та захисту здоров'я відповідних працівників, але роботодавцю надається право в разі необхідності встановлювати більш жорстокі або спеціальні вимоги, якщо це є доцільним.

Серед низки обов'язків роботодавців при створенні робочих місць особливо слід підкреслити необхідність їх узгодження з такими вимогами:

- для оснащення робочого місця необхідно підбирати таке устаткування, яке не призводить б до виникнення зайвого шуму та виділення надлишкового тепла;
- протягом робочої зміни забезпечувати обов'язкові часті короткострокові перерви для відпочинку, а саме 10-15 хвилин кожні 1-2 години роботи в залежності від конкретного характеру праці [3];
- проводити за рахунок роботодавця медичні огляди працівників та в разі необхідності здійснювати відповідні оздоровчі заходи;
- проводити спеціальні лабораторні дослідження на предмет наявності шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища і вживати заходи щодо усунення виявлених наявних ризиків.

У Вимогах викладений також порядок організації робочого місця, основні критерії якого зводяться до таких:

- між екраном і навколишнім середовищем за допомогою освітлення має бути створений необхідний відповідний контраст;
- вплив на працівника шуму, вібрації, забруднюючих речовин, температури повітря, пов'язаних з випромінюванням від екранних пристроїв, має бути меншим гранично допустимого рівня безпеки охорони здоров'я;
- простір робочого місця має бути достатнім для вільної зміни положення працівника та його рухів.

- для забезпечення високої ергономічності робочого місця стіл має бути достатнього розміру для розміщення на ньому устаткування та мати належну поверхню, а крісло повинне забезпечувати зручне фіксоване положення спини під час роботи та регулюватися по висоті.

Вимогами передбачено також ряд правил, дотримання яких є обов'язковим під час роботи з комп'ютерними пристроями для попередження виникнення небезпечних ситуацій, а саме: під час роботи працівника на його робочому місці забороняється ремонтувати, обслуговувати та налагоджувати комп'ютерну техніку; працівнику забороняється самочинно вимикати захисні пристрої, змінювати конструкцію та склад пристроїв чи проводити їх технічне налагодження; працівнику забороняється працювати з технічними пристроями у разі виникнення у них нехарактерних сигналів, нестабільного зображення на екрані та інших несправностей [4].

Згідно Вимогам, програмне забезпечення, що його роботодавець надає працівникам, має бути узгодженим з рівнем їхньої кваліфікації, а також ступенем складності вирішуваних завдань.

Висновки. Таким чином, дотримання Вимог роботодавцями при створенні робочих місць для роботи з комп'ютерною технікою забезпечить мінімізацію її шкідливого впливу на здоров'я та високу працездатність працівників, а також матиме низку позитивних соціально-економічних наслідків.

Література

1. Ткачук К.Н., Филипчук В.Л., Каштанов С.Ф., Зацарний В.В., Москальова В.М., Ткачук К.К., Полукаров Ю.О. Виробнича санітарія /За редакцією Ткачука К.Н./: Навч. Посібник. - Рівне, 2012. - 443 с.

2. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18#n14>.

3. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПН 3.3.2.007-98 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007282-98>.

4. Федоренко М. Безпека та захист здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями: аналізуємо нові вимоги. Довідник спеціаліста з охорони праці №6 2018. - с. 12-17.